

Анализа на финансиските извештаи со примена на Дипонт (DuPont) анализата

А п с т р а к т

Тема на истражување во овој труд е анализата на финансиските извештаи на компаниите, со примена на **системот на Дипонт (DuPont) анализата**. Заради практична илустрација на примената на овој метод, по теоретските основи на Дипонт анализата следува неговата примена во анализата на работењето на компанијата Т-Мобиле Македонија, за 2005, 2006 и 2007 година. Истражувањето е направено со примената на Дипонт анализата, со цел да се утврдат стапката на принос на вкупните средства и стапката на принос на сопствениот капитал.

Добиените резултати од анализата се искористени за оцена на работењето на анализираната компанија во текот на избраниот тригодишен период и истовремено за откривање на главните фактори за постигнатиот финансиски резултат. Се разбира, сите овие информации не би имале вредност доколку не се искористат за предлагање на мерки за задржување на позитивните трендови во работењето и корективни активности за поефикасно работење во иднина.

Клучни зборови: *сметководство, инвеститор, коефициент, обрт, средства, капитал.*

Содржина

Апстракт.....	2
---------------	---

Содржина.....	3
Вовед	4
1. Анализа на финансиските извештаи.....	5
2. Дипонт анализа.....	9
2.1. Кратка историја за развој на моделот.....	9
2.2. Пресметување на стапките ROA и ROE.....	10
3. Истражување (Т-Мобиле Македонија).....	13
3.1. Финансиски извештај за 2005, 2006 и 2007 година.....	14
3.2. Добиени резултати и нивна анализа.....	17
Заклучок	23
Користена литература	24

Вовед

Предмет на истражување во овој труд е анализата на финансиските извештаи на претпријатијата со примена на Дипонт (DuPont) моделот. Анализата на финансиските извештаи на претпријатијата претставува една комплексна целина, која претставува само еден дел од целокупната анализа на работењето на претпријатието. Како таква, оваа анализа има за задача да ја објасни релацијата меѓу одделните ставки од финансиските извештаи, кои комбинирани на различни начини објаснуваат различни аспекти од работењето на претпријатието: ликвидност, профитабилност, задолженост и слично.

Финансиските извештаи изготвени од страна на сметководството и на менаџментот претставуваат најзначаен и најсигурен извор на информации и податоци за работењето на претпријатието и неговите резултати. Поточно, за да можат да се согледаат постигнатите ефекти од реализацијата на планските цели и задачи предвидени со бизнис планот, менаџментот како и сите други корисници на финансиските извештаи најнапред треба да располагаат со навремени релевантни и стандардизирани податоци и информации за средствата и изворите на средствата, како и за приходите и расходите на претпријатието за определен временски период. Финансиските извештаи се објавуваат еднаш годишно и се наменети како за интерните корисници (менаџери и директори), така и за екстерните корисници, како што се: вложувачите односно инвеститорите, вработените, доверителите, кредиторите, купувачите и државата.

1. Анализа на финансиските извештаи

Информациите содржани во финансиските извештаи не само што ги покажуваат деловните ефекти на едно претпријатие, туку тие во голема мера го детерминираат работењето на истото претпријатие во иднина, бидејќи врз основа на тие податоци содржани во финансиските извештаи менаџерите ги подготвуваат деловните планови за наредната година, инвеститорите вложуваат средства, акционерите се информираат за дивидендата која ќе им следува доколку претпријатието не одлучи да ја пренамени за друга цел, државата добива информации за плаќањето на данок од страна на претпријатието итн. Од овие причини, информациите содржани во финансиските извештаи на претпријатието треба да ги исполнуваат следниве 4 квалитативни карактеристики, утврдени од страна на **FASB**¹ и тоа:

- **Разбирливост** – претставува основен квалитет на информациите во финансиските извештаи. Оваа карактеристика укажува на тоа дека информацијата треба да биде веднаш разбрана, без некои поголеми тешкотии, меѓутоа потребно е корисниците да имаат некои основни познавања од областа на сметководството и економијата.
- **Релевантност** – претставува таква карактеристика која е поврзана со влијанието на информациите во финансиските извештаи врз донесувањето на одлуки од страна на корисниците. Значи, информациите се релевантни доколку им помогнат на корисниците во донесувањето на одлуките и им даваат можност да ги проценат минатите, сегашните и идните случувања.
- **Веродостојност** – значи дека информациите треба да бидат корисни односно да може корисникот на нив да се потпре со сигурност, да верува дека истите се ослободени од какви било грешки и сомневања. За информациите да бидат веродостојни мора верно да ги претставуваат трансакциите и другите настани чие значење го претставуваат.
- **Споредливост** – корисниците на сметководствените информации треба да добијат споредливи информации, како временски, така и со сличните информации на останатите претпријатија или целата индустрија.

Презентирањето на финансиските извештаи е регулирано со повеќе закони и норми, меѓутоа најзначајна регулација е направена со донесувањето на **Меѓународните сметководствени стандарди**², поточно со **МСС 01 – Презентирање на финансиските извештаи**. Врз основа на овој сметководствен стандард, комплетниот сет на финансиски извештаи се состои

---

¹ Одбор за стандарди за финансиско сметководство (FASB-Financial Accounting Standard Boards), како тело што е основано од страна на Советот на AICPA (American Institute of Certified Public Accounting).

² Утврдени се од страна на Комитетот за меѓународни сметководствени стандарди (IASB) и како такви сметководствени стандарди се применуваат во Република Македонија од 1 јануари 1998 година.

од: биланс на состојба, биланс на успех, извештај за готовински текови, извештај за промена на акционерската главнина и објаснувачки белешки.

Билансот на состојба (The Balance Sheet) ја рефлектира солвентноста на претпријатието и истиот претставува табеларен преглед на состојбата на средствата со кои располага претпријатието, од една страна, и капиталот и обврските, од друга страна. Според тоа, тој е сочинет од два дела и тоа дел во кој се опфатени средствата на претпријатието (постојани, тековни и долгорочни вложувања) и истиот се нарекува *актива*, и дел во кој се опфатени изворите на средствата (капитал и обврски) и истиот се нарекува *пасива*. Билансот на состојба секогаш треба да биде во рамнотежа, која се искажува преку правилото за билансна рамнотежа:

$$\text{средства} = \text{обврски} + \text{капитал}$$

Редоследот на билансните позиции во билансот на состојба се прикажува со користење на две форми: *двостранична* и *рапортна*. Денес во практиката најчесто се користи рапортната форма.

Билансот на успех (Income Statement) претставува извештај кој ја покажува профитабилноста на претпријатието и истиот ги опфаќа расходите и приходите на периодот, распоредени според одредени правила. Според д-р Слободан Марковски³, билансот на успех се одликува со тоа што го покажува финансискиот резултат на претпријатието за одреден временски период, ги покажува трошоците и ефектите, односно резултатот од нив во изминатиот период и поради тоа билансот на успех не упатува на минатото.

Како и билансот на состојба, така и билансот на успех треба секогаш да биде во рамнотежа, која се изразува преку следниве две равенки:

$$\begin{aligned} \text{расходи} &= \text{приходи} + \text{загуба} \\ \text{приходи} &= \text{расходи} + \text{добивка} \end{aligned}$$

Извештајот за готовински текови (Statement of Cash Flow) претставува извештај кој се изготвува со цел да се обезбедат информации за изворите на пари создадени во соодветниот временски период, целите за кои парите биле употребени, како и крајното салдо на пари и парични еквиваленти на датумот на известување. Извештајот за парични текови опфаќа три групи на активности:

- парични текови од оперативни активности,

---

³ Слободан Марковски, Блажо Недев, „Сметководство на менаџментот“ - второ издание, Економски факултет, Скопје, 2003.

- парични текови од финансиски активности,
- парични текови од вложувачки активности.

При подготвувањето на овој извештај треба да се одлучи дали при утврдувањето на паричните текови за оперативните активности ќе се примени **директната**⁴ или **индиректната метода**⁵.

Извештајот за промените на акционерскиот капитал (The Statement of Owners Equity) претставува краток преглед во кој се содржани промените во сопственичкиот капитал на претпријатието, кои настанале во текот на пресметковниот период. Сопственичкиот капитал може да се определи како право на сопственикот над средствата во претпријатието.

Сметководствените политики и забелешки ги опфаќаат сите оние информации кои се барани со меѓународните сметководствени стандарди, меѓутоа не се презентирани на друго место во финансиските извештаи. Ова значи дека сите нецелосни ставки од билансот на состојба, билансот на успех и извештајот за паричните текови треба да бидат надополнети со соодветна информација во забелешките.

По дефинирањето на основните поими и содржина на основните финансиски извештаи, следи осврт на нивната финансиска анализа, поточно што претставува анализата на финансиските извештаи, кои се нејзините цели и задачи и кои показатели и методи се користат за нејзино спроведување. Посебно внимание овде посветуваме на системот на Дипонт анализата.

Анализата на финансиските извештаи претставува комплексна целина која претставува еден мал дел од целокупната анализа на работењето на претпријатието. Како таква, таа има задача да ја објасни релацијата меѓу нивото на работење на фирмата и потребните средства за нејзиното работење. Анализата на финансиските извештаи е значајна како за инвеститорите така и за менаџерите. Од аспект на инвеститорите, оваа анализа е значајна зашто преку неа може да се дојде до сознанија за идното работење на претпријатието, односно за тоа колку е ризично вложувањето што го направил инвеститорот во него. Од аспект на менаџерите, анализата на финансиските извештаи е значајна за две намени и тоа⁶: како средство за предвидување на условите во иднина и како стартна основа за планирање на активностите кои ќе влијаат врз идниот тек на настаните.

⁴ Кај оваа метода се објавуваат главните групи на бруто паричните примања или бруто паричните издатоци.

⁵ Кај оваа метода нето добивката или загубата се усогласува со ефектите на трансакциите од непарична природа.

⁶ „Финансиски менаџмент во здравствени институции“ (авторизирани белешки), проф. д-р Ристо Фотов, Штип, 2009 год.

Во практиката и во теоријата постојат поголем број на коефициенти и методи преку кои се извршува оваа анализа на финансиските извештаи, но во овој труд ја обработуваме следнава класификација:⁷

1. Коефициенти на профитабилност

- *профитна маржа*
- *повраток на средства*
- *повраток на акционерски капитал;*

2. Коефициент на искористеност на средствата

- *обрт на побарувањата*
- *просечен период на наплата на побарувањата*
- *обрт на залихи*
- *обрт на основните средства*
- *обрт на вкупните средства;*

3. Коефициенти на ликвидност

- *тековен коефициент*
- *брз коефициент;*

4. Коефициенти на искористеност на долгот

- *долгот во однос на вкупните средства*
- *остварена временска камата*
- *покриеност на фиксните трошоци.*

Коефициентите за пресметување на профитабилноста овозможуваат да се измери способноста на фирмата да се стекне со соодветен повраток на продажбата, вкупните средства и вложениот капитал. Голем број од проблемите кои се однесуваат на профитабилноста на работењето повеќе или помалку можат да се објаснат преку способноста на фирмата ефикасно да ги искористува своите извори на средства.

Со помош на коефициентите за искористеност на средствата се мери брзината со која фирмата прави обрт на побарувањата од купувачите, залихите и долгорочните средства или, со други зборови, овие коефициенти се мерка за тоа колку пати во годината фирмата ја продава својата залиха или ги наплатува сите свои побарувања.

---

⁷ „Основи на финансиски менаџмент” - Stanley B. Block, Geoffrey A. Hirt, 2009 год., стр.54-55.

Коефициентите за мерење на ликвидноста на претпријатијата ја покажуваат способноста на фирмата да си ги плати своите краткорочни обврски во рокот во кој доспеваат.

Коефициентите од четвртата група (искористеност на долгот) го ставаат акцентот на целокупната позиција на задолжување на фирмата, поточно нејзината задолженост се става во сооднос со нејзините средства и силата на заработка.

Корисниците на финансиските извештаи даваат различно значење на секој од овие коефициенти. Пример, потенцијалниот инвеститор или аналитичар на хартии од вредност примарно значење ќе им даде на коефициентите на профитабилност, а помало на коефициентите на ликвидност. За банкарот или кредиторот најважна е способноста на фирмата да ги плати доспеаните обврски. За сопственикот на обврзници, пак, од примарно значење е задолженоста наспроти вкупните средства, истовремено внимавајќи на профитабилноста на фирмата, поточно на нејзината способност да ги покрива задолжувањата.

Овие коефициенти се исто така значајни за луѓето кои раководат со различни позиции во бизнисот. На пример, маркетинг менаџерот треба да внимава на обртот на залихите, шефот на производството мора да внимава на повратокот на средствата и слично.

2. Дипонт анализа

2.1. Кратка историја за развој на моделот

Овој метод за првпат е развиен од страна на **Eleuthere Irenee du Pont de Nemour**⁸ и истиот за првпат е применет во 1920 година, од страна на неговата корпорација. Моделот е развиен како резултат на фактот што ниеден од поединечните коефициенти не дава слика за целосното работење на компанијата и за причините за остварениот финансиски резултат.

Компанијата е основана во 1802 година, во една мала држава со име Делавер, јужно од Њујорк. Првичната цел на оваа компанија била производство на барут. Со производство на барут компанијата се занимавала речиси 100 години, сè до 1903 година, кога за првпат започнала да се занимава со производство на хемикалии и полимерни материјали. Оваа компанија има пронајдено повеќе од 2.400 револуционерни откритија што биле патентирани, меѓу кои влегуваат: целофанот, најлонот, ликратата, тефлонот, фреонот итн.

Дипонтовата мисија да открива нови револуционерни пронајдоци за безбеден живот на сите луѓе на планетата продолжила и во наредните години и трае сè до ден-денес. Компанијата има отворено фирми во 70 земји во светот, со преку 60.000 вработени, кои во 2004 година оствариле профит од 27,3 милијарди долари.

2.2. Пресметување на стапките ROA и ROE

По кратката историја за моделот на Дипонт, преминуваме на тоа што всушност претставува овој модел и која е неговата цел. Првичната цел на оваа анализа е да ги покаже односите помеѓу приносите на инвестициите, обртот, профитните маргини и левериџот, поточно најзначајната цел за која се употребува овој модел е да го образложи најзначајниот показател на профитабилноста на компанијата т.е. ROA (стапка на принос на вкупниот капитал) и ROE (стапка на принос на акционерскиот капитал).

Ова значи дека со овој систем аналитичарот може да го прикаже изворот на профитабилноста на компанијата. При оваа анализа податоците за испитувањето се земаат од билансот на состојбата и билансот на успехот. Бидејќи профитната маржа претставува коефициент од билансот на успехот, високата профитна маржа покажува издаток за контрола, додека високиот

---

⁸ Француски емигрант кој бил студент на A.Lavoazje – таткото на модерната хемија.

коэффициент на повраток на средствата демонстрира ефикасна употреба на средствата од билансот на состојба.

Стапката на повраток на сопствениот капитал може да варира во зависност од повеќе фактори, меѓу кои се и високиот повраток на средствата или одлично искористување на долговите или комбинација од тие две или други фактори.

$$\text{ROA} = \text{нето добивка} / \text{продажба} \times \text{продажба} / \text{вкупни средства}$$

$$\text{ROE} = \text{нето профитна маржа} \times \text{обрт на вкупни средства} \times \text{мултипликатор на сопствени средства}$$

Равенствата покажуваат дека кога стапката на принос на вкупните средства се помножи со мултипликаторот на сопствениот капитал се добива стапката на принос на сопствениот капитал.

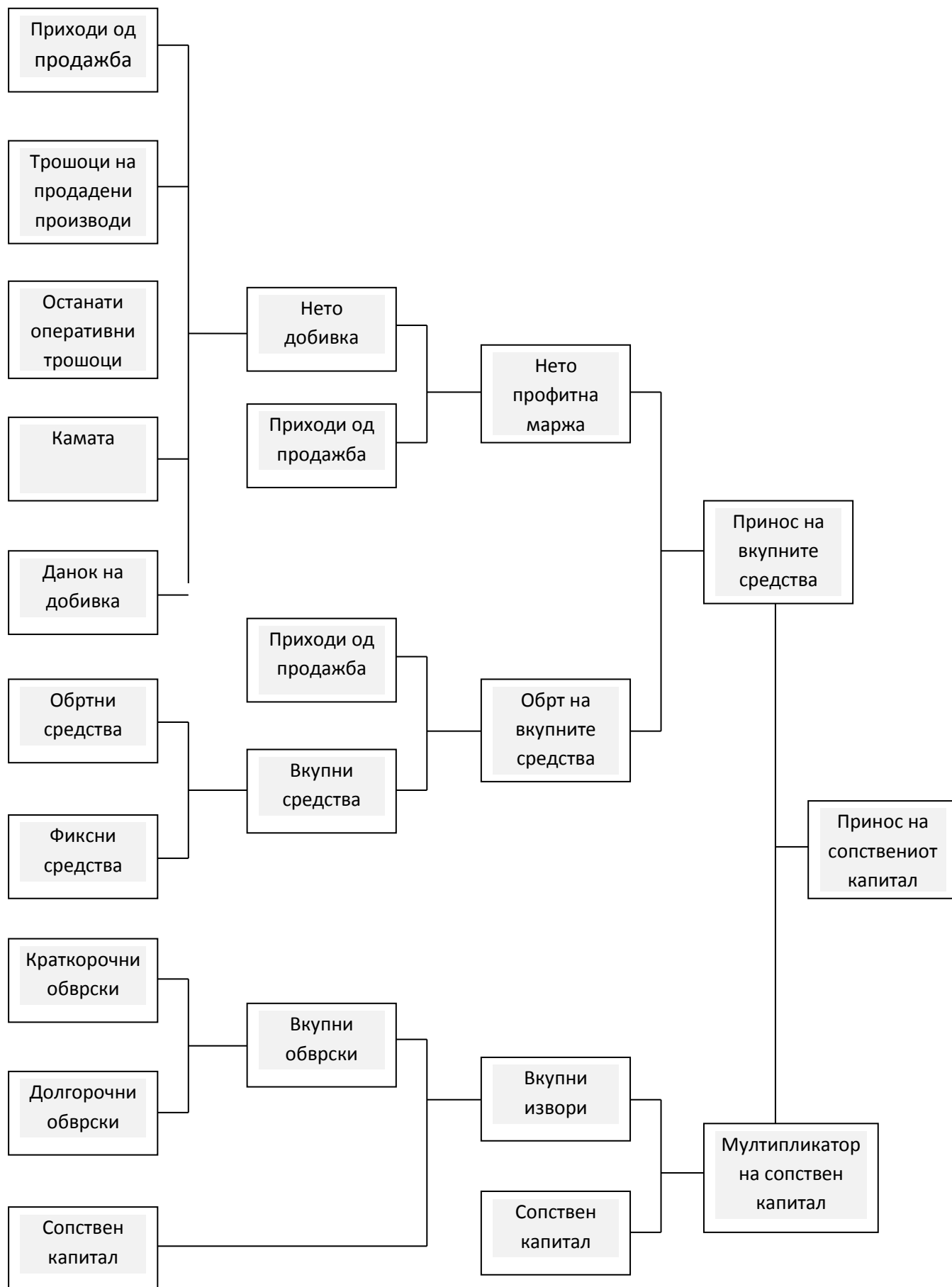
Во денешните современи услови, со развојот на техниката и технологијата, може да се сретнат најразлични калкулатори со кои на едноставен начин може да се пресмета стапката на принос на вкупните средства и стапката на принос на акционерскиот капитал. Следниов шематски приказ илустрира еден од тие калкулатори⁹:

Stock Research Pro- Dupont Analysis					
Profit Margin		Asset Turnover		Equity Multiplier	
Profit	0.00	Sales	\$0.00	Assets	\$0.00
Sales		Assets		Equity	
	NaN		NaN		NaN
		ROE	NaN		

Постапката на пресметка на стапките ROA и ROE може да се прикаже шематски на следниов начин:¹⁰

⁹ Извор: <http://www.stockresearchpro.com/the-dupont-analysis-formula-includes-calculator>

¹⁰ „Финансиски менаџмент во здравствени институции“ (авторизирани белешки), проф. д-р Ристо Фотов, Штип, 2009 год., стр.54.

Како што може да се види и од шемата, со користење на системот на Дипонт анализата, до профитабилноста се доаѓа кога од остварените приходи од продажба се одземаат трошоците на продадените производи, останатите оперативни трошоци, каматата и данокот на добивка, со што се добива нето добивката. Кога нето добивката ќе се подели со износот на приходите од продажба ќе се добие нето профитната маржа.

Приходите од продажба поделени со вкупните средства го даваат коефициентот на обрт на вкупните средства, а кога пак претходно пресметаната нето профитна маржа се помножи со коефициентот на обрт на вкупните средства, ќе се добие стапката на принос на вкупните средства (ROA).

Кога ROA ќе се помножи со мултипликаторот на сопствениот капитал се доаѓа до стапката на принос на сопствениот капитал (ROE), при што мултипликаторот на сопствениот капитал се пресметува кога вкупните извори на средства се поделат со сопствениот капитал.

Од досега изнесеното може да се заклучи дека овој модел има за цел да ја мери способноста на менаџментот и ефикасноста во употребата на средствата на фирмата за генерирање на профити.

3. Студија на случај

Анализа на финансиските извештаи на Т-Мобиле Македонија, со примена на моделот на Дипонт (DuPont) анализата

Заради практична илустрација на примената на моделот на Дипонт анализата, во овој труд ги анализираме финансиските извештаи на една македонска компанија која работи во мобилната технологија, Т-Мобиле. Т-Мобиле е првиот мобилен оператор во Македонија и лидер на пазарот на мобилната телефонија. Компанијата функционира од септември 1996 година. Во 2006 година се преименуваше во Т-Мобиле Македонија и стана дел од интернационалното семејство на Т-Мобиле кое брои повеќе од 120 милиони корисници. За потребите на анализата, во понатамошниот текст ќе бидат ставени на увид финансиските извештаи¹¹ на компанијата за 2005, 2006 и 2007 година.

- ✓ Биланс на состојба (споредбено за 2005, 2006 и 2007 г.)
- ✓ Биланс на успех (споредбено за 2005, 2006 и 2007 г.)

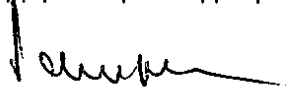
---

¹¹ Извор: http://www.t-mobile.com.mk/public/mk/documents/Godisen_Izvestaj_2007.pdf

Биланс на состојба

Во илјади денари	Белешка	На 31 декември	
		2007	2006
Актива			
Недвижности, постројки и опрема	6	1.565.652	1.402.722
Аванси за недвижности, постројки и опрема		-	10.888
Нематеријални средства	7	1.602.185	1.644.855
Останати вложувања		305	305
Вкупно постојани средства		3.168.142	3.058.770
Залихи	8	210.197	264.446
Побарувања од купувачи и останати побарувања	9	2.626.998	5.379.999
Депозити во банки	10	305.632	417.568
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	11	2.144.893	1.814.101
Вкупно тековни средства		5.287.720	7.876.114
Вкупна актива		8.455.862	10.934.884
Пасива			
Акционерски капитал	12	2.791.453	2.791.453
Законски резерви		558.291	558.291
Акумулирана добивка		3.946.745	6.462.794
Вкупен капитал и резерви		7.296.489	9.812.538
Резервирања за други обврски и плаќања	13	291.360	6.368
Вкупно долгорочни обврски		291.360	6.368
Резервирања за други обврски и плаќања	13	431	150
Обврски кон добавувачи и останати обврски	14	667.788	939.235
Тековни обврски за данок на добивка		199.794	176.593
Вкупно тековни обврски		868.013	1.115.978
Вкупни обврски		1.159.373	1.122.346
Вкупно пасива		8.455.862	10.934.884

Финансиските извештаи прикажани на страниците од 1 до 26 беа одобрени од страна на Раководството на Т-Мобиле Македонија АД - Скопје на 19 февруари 2008 година и се предмет на разгледување и одобрување од страна на Одборот на Директори и од страна на акционерите на датум кој дополнително ќе се утврди.

Мајкл Лоренс
Главен Извршен
Директор

Жарко Луковски
Главен Оперативен
Директор

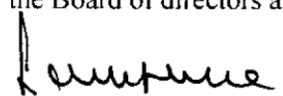

Дејан Крстевски
Главен Директор
за Финансии

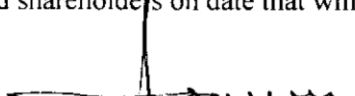
Balance sheet

<i>In thousands of denars</i>		As at 31 December	
	Note	2006	2005
Assets			
Property, plant and equipment	6	1,402,722	2,115,047
Advances for property, plant and equipment		10,888	2,142
Intangible assets	7	1,644,855	1,833,719
Other investments		305	305
Total non-current assets		3,058,770	3,951,213
Inventories	8	264,446	234,855
Trade and other receivables	9	5,379,999	913,162
Deposits with banks	10	417,568	452,480
Cash and cash equivalents	11	1,814,101	2,036,543
Total current assets		7,876,114	3,637,040
Total assets		10,934,884	7,588,253
Equity and liabilities			
Share capital	12	2,791,453	2,791,453
Statutory reserves		558,291	558,291
Retained earnings		6,462,794	3,372,605
Total equity		9,812,538	6,722,349
Provision for other liabilities and charges		6,368	1,698
Total non-current liabilities		6,368	1,698
Borrowings	13	-	84,658
Trade and other payables	14	939,385	746,126
Current income tax liability		176,593	33,422
Total current liabilities		1,115,978	864,206
Total liabilities		1,122,346	865,904
Total equity and liabilities		10,934,884	7,588,253

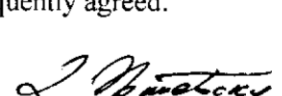
The financial statements set out on pages 1 to 24 were authorised for issue on 3 December 2007 by the Management of T-Mobile Macedonia AD, Skopje and are subject to review and approval by the Board of directors and shareholders on date that will be subsequently agreed.

Michael Lawrence
Chief Executive Officer

Zarko Lukovski
Chief Operating Officer

Dejan Krstevski
Chief Financial Officer

Биланс на успех

Во илјади денари	Белешка	За годината која завршува на 31 декември	
		2007	2006
Реализација	1	10.101.370	8.985.189
Останати приходи од дејноста	2	127.669	344.681
Амортизација		(1.212.797)	(1.839.417)
Бруто плати		(323.454)	(339.351)
Останати расходи од дејноста	3	(4.300.710)	(3.719.317)
Добивка од работењето		4.392.078	3.431.785
Приходи од финансирање	4	227.804	156.215
Расходи од финансирање	4	(45.771)	(37.585)
Нето приходи од финансирање	4	182.033	118.630
Добивка пред оданочување		4.574.111	3.550.415
Данок на добивка	5	(627.366)	(460.226)
Нето добивка за годината		3.946.745	3.090.189

T-Mobile Macedonia AD Skopje
Financial Statements

Income statement

In thousands of denars	Note	For the year ended 31 December	
		2006	2005
Revenues	1	8,985,189	8,161,721
Other operating income	2	344,681	214,771
Depreciation and amortisation		(1,839,417)	(2,311,347)
Gross salaries		(339,351)	(330,343)
Other operating expenses	3	(3,719,317)	(3,558,589)
Profit from operations		3,431,785	2,176,213
Finance income	4	156,215	108,795
Finance expenses	4	(37,585)	(13,693)
Net finance income	4	118,630	95,102
Profit before income tax		3,550,415	2,271,315
Income tax expense	5	(460,226)	(243,024)
Net profit for the year		3,090,189	2,028,291

Со користење на податоците објавени во финансиските извештаи на анализираната компанија, Дипонт анализата за Т-Мобиле би изгледала вака.

2005 година

- Од податоците содржани во финансиските извештаи може да се види дека:
  - ✓ нето добивката за 2005 година изнесува 2.028.291 денари;
  - ✓ приходите од продажба изнесуваат 8.161.721 денари;

Кога нето добивката ја делиме со приходите од продажбата се добива **нето профитната маржа**, која во овој случај изнесува **0,2485** или изразено во проценти **24,85%**.

- Понатаму, анализата продолжува во следниов тек: приходите од продажбата ги делиме со вкупните средства, кои за анализираната компанија за 2005 год. изнесуваат 7.588.253 денари, со што се добива **обртот на вкупните средства**: $8161721 / 7588253 = 1,08$ или изразено во проценти **108,0%**.
- Кога нето профитната маржа ќе ја помножиме со обртот на вкупните средства се добива **приносот на вкупните средства, односно ROA**, чија вредност во овој случај изнесува $0.2485 \times 1,08 = 0,268$ или **26,8%**.
- На крајот, останува уште да се пресмета приносот на сопствениот капитал (ROE), а него ќе го пресметаме кога ROA ќе го помножиме со мултипликаторот на сопствениот капитал.
  - ✓ **Мултипликаторот на сопствениот капитал** се добива кога вкупните извори ќе се поделат со сопствениот капитал, па според тоа тој изнесува $7588253 / 2791453 = 2,71$.

Според ова, **приносот на сопствениот капитал изнесува:**

$$(ROE) = 0,268 \times 2,71 = 0,727 \text{ или изразено во проценти } \mathbf{72,7\%}$$

Истиве резултати се добиваат и со примена на калкулаторот на претходно наведената веб-страница, со напомена дека разликите кои се јавуваат се како резултат на заокружувањето на децимали.

<div>Update Reset Print</div>					
Stock Research Pro- Dupont Analysis					
Profit Margin		Asset Turnover		Equity Multiplier	
Profit	2,028,291.00	Sales	\$8,161,721.00	Assets	\$7,588,253.00
Sales	8,161,721.00	Assets	7,588,253.00	Equity	2,791,453.00
	0.25		1.08		2.72
		ROE	72.66%		

2006 година

- Од податоците содржани во финансиските извештаи може да се види дека:
  - ✓ нето добивката за 2006 година изнесува 3.090.189 денари;
  - ✓ приходите од продажба изнесуваат 8.985.189 денари;
- Кога нето добивката ја делиме со приходите од продажбата се добива **нето профитната маржа**, која во овој случај изнесува **0,343** или изразено во проценти **34,3%**.
- Понатаму, анализата продолжува во следниов тек: приходите од продажбата ги делиме со вкупните средства, кои за 2006 год. изнесуваат 10.934.884 денари, со што се доаѓа до **обртот на вкупните средства** - $8985189 / 10934884 = 0,821$ или изразено во проценти **82,1%**.
- Кога нето профитната маржа ќе ја помножиме со обртот на вкупните средства се добива **приносот на вкупните средства, односно ROA**, чија вредност во овој случај изнесува $0.343 * 0.821 = 0,281$ или **28,1%**.
- На крајот ни остана уште да го пресметаме приносот на сопствениот капитал (ROE), а него ќе го пресметаме кога ROA ќе го помножиме со мултипликаторот на сопствениот капитал.
  - ✓ **Мултипликаторот на сопствениот капитал** се добива кога вкупните извори ќе ги поделиме со сопствениот капитал, па според тоа тој изнесува $10934884 / 2791453 = 3,917$.

Според ова **приносот на сопствениот капитал изнесува:**

$$(ROE) = 0,281 \times 3.917 = 1,103 \text{ или изразено во проценти } 110,3\%.$$

Истиве резултати се добиваат и со примена на калкулаторот на претходно наведената веб-страница, со напомена дека разликите кои се јавуваат се како резултат на заокружувањето на децимали.

<div> <input type="button" value="Update"/> <input type="button" value="Reset"/> <input type="button" value="Print"/> </div>					
Stock Research Pro- Dupont Analysis					
Profit Margin		Asset Turnover		Equity Multiplier	
Profit	3,090,189.00	Sales	\$8,985,189.00	Assets	\$10,934,884.00
Sales	8,985,189.00	Assets	10,934,884.00	Equity	2,791,453.00
	0.34		0.82		3.92
		ROE	110.70%		

2007 година

- Од податоците содржани во финансиските извештаи може да се види дека:
  - ✓ нето добивката за 2007 година изнесува 3.946.745 денари;
  - ✓ приходите од продажба изнесуваат 10.101.370 денари;
- Кога нето добивката ја делиме со приходите од продажбата се добива **нето профитната маржа**, која во овој случај изнесува **0,3907** или изразено во проценти **39,07%**.
- Понатаму, анализата продолжува во следниов тек: приходите од продажбата ги делиме со вкупните средства, кои за 2007 год. изнесуваат 8.455.862 денари. Овој однос ни го дава **обротот на вкупните средства**, кој во овој случај изнесува **1,194** или изразено во проценти **119,4%**.
- Кога нето профитната маржа ќе ја помножиме со обртот на вкупните средства се добива приносот **на вкупните средства, односно ROA**, чија вредност во овој случај изнесува $0,3907 * 1,194 = 0,4666$ или **46,6%**.
- На крај го пресметуваме приносот на сопствениот капитал (ROE), кој се добива кога ROA ќе го помножиме со мултипликаторот на сопствениот капитал.
  - ✓ **Мултипликаторот на сопствениот капитал** се добива кога вкупните извори ќе ги поделиме со сопствениот капитал, па според тоа тој изнесува $8455862 / 2791453 = 3.030$.

Според ова, приносот на сопствениот капитал изнесува:

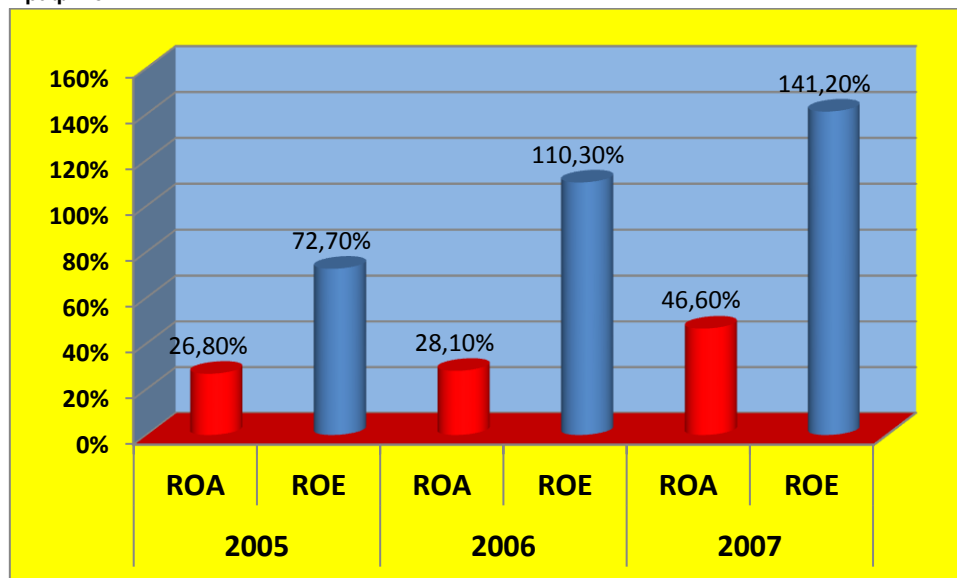
$$(ROE) = 0,4666 \times 3.030 = 1,412 \text{ или } 141,2\%$$

Истиве резултати се добиваат и со примена на калкулаторот на претходно наведената веб-страница, со напомена дека разликите кои се јавуваат се како резултат на заокружувањето на децимали.

<div> <div>Update</div> <div>Reset</div> <div>Print</div> </div>					
Stock Research Pro- Dupont Analysis					
Profit Margin		Asset Turnover		Equity Multiplier	
Profit	3,946,745.00	Sales	\$10,101,370.00	Assets	\$8,455,862.00
Sales	10,101,370.00	Assets	8,455,862.00	Equity	2,791,453.00
	0.39		1.19		3.03
		ROE	141.39%		

Добиените резултати од претходните пресметки, заради полесно воочување на разликите во одделните години, графички би се претставиле на следниов начин:

Графикон 1

Од прикажаните резултати во графиконот број 1 можеме да заклучиме дека:

- **2005 година**

Приносот на вкупните средства (ROA) за 2005 година изнесува 26,80%, што значи дека со користење на вкупните средства претпријатието остварува принос од 26,80%.

Приносот на сопствениот капитал (ROE) за оваа година изнесува 72,70%, односно тоа значи дека вложениот капитал на сопствениците им се враќа за износ од 72,70% или за секои вложени 100 денари во средства на компанијата на крајот на годината добиваат 72,70 денари.

- **2006 год.**

Приносот на вкупните средства (ROA) за 2006 година изнесува 28,10% односно тоа значи дека со вкупните средства претпријатието остварува принос од 28,10%.

Приносот на сопствениот капитал (ROE) за 2006 година изнесува 110,30%, што покажува дека вложениот капитал на сопствениците им се враќа за износ од 110,30%, или за вложени 100 денари на крајот од годината ќе им се вратат 110,3 денари, што претставува навистина завиден резултат.

- **2007 год.**

Приносот на вкупните средства (ROA) за 2007 година изнесува 46,60%, што значи дека со вкупните средства претпријатието остварува принос од 46,60%.

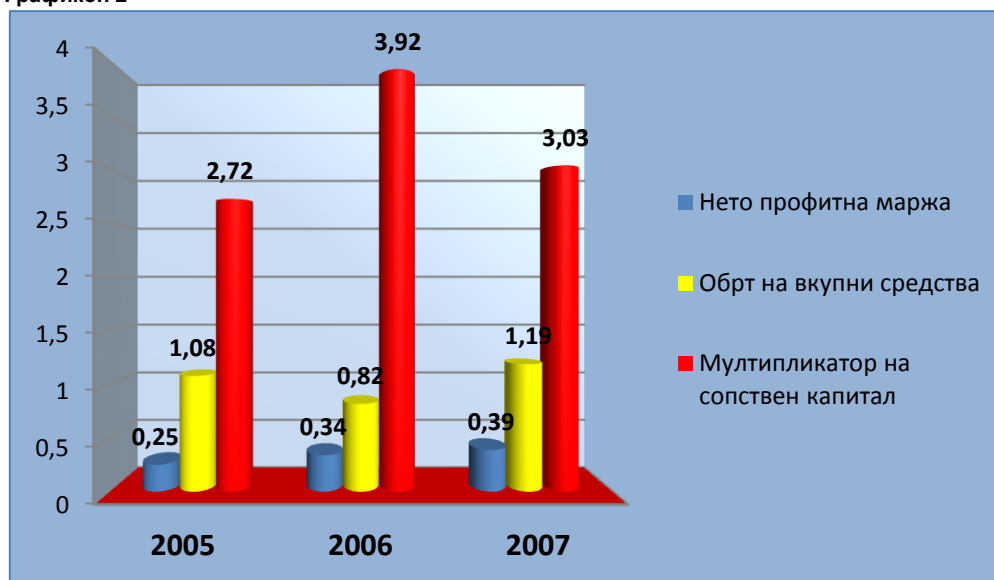
Приносот на сопствениот капитал (ROE) за 2007 година изнесува 141,20%, односно тоа значи дека вложениот капитал на сопствениците им се враќа за износ од 141,20%, или за вложени 100 денари на крајот од годината ќе им се вратат 141,20 денари.

Споредувајќи ги пресметаните показатели, можеме да кажеме дека во 2007 година компанијата Т-Мобиле има најголема стапка на принос на сопствениот капитал. Тоа покажува дека во 2007 година претпријатието работело поуспешно во однос на другите две години, што се гледа и од поголемата нето профитна маржа и зголемениот обрт на вкупните средства.

Во 2006 година претпријатието има најголем мултипликатор на сопствениот капитал, меѓутоа во исто време тоа има многу мал обрт на средства, што е една од основните причини Т-Мобиле да има ниска стапка на ROE И ROA за оваа година.

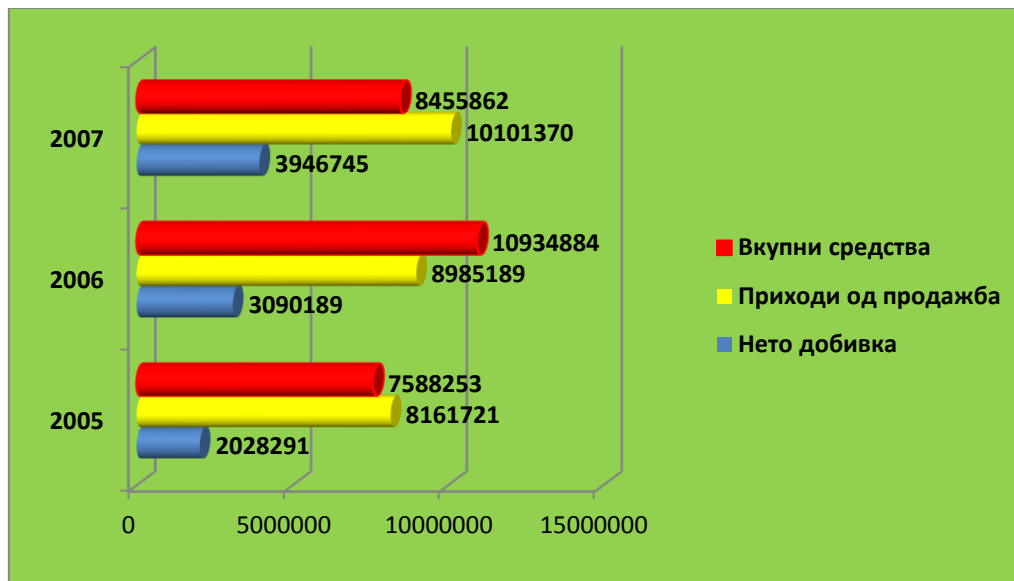
Ова е презентирано во следниов графикон:

Графикон 2

Зголемувањето на нето профитната маржа во 2007 година, како и на обртот на вкупните средства во претпријатието се должи на зголемувањето на нето добивката и на приходите од продажбата, податоци кои се содржани во графиконот бр. 3.

Графикон 3

Од кратката анализа направена со цел да се илустрира Системот на Дипонт анализата и од дополнителните информации за работењето на Т-Мобиле, можеме да кажеме дека анализираната компанија претставува лидер на пазарот во областа на телекомуникацискиот сектор. Успешното работење во 2007 година се должи, пред сè, на воведувањето на нови услуги со кои целосно се задоволени очекувањата на купувачите, намалените цени, како и новите поповолни тарифни модели и услуги.

Сите овие погодности, понудени од страна на компанијата, предизвикале зголемување на бројот на корисници, а со тоа придонесле и за ефикасност во работењето и зголемување на показателите, кои беа предмет на обработка на овој труд.

Заклучок

Дипонт анализата претставува еден современ модел со кој на едноставен начин може да се дојде до некои од најзначајните показатели за работењето на фирмата. Овие показатели се од голема важност, како за менаџерите така и за инвеститорите, кои за да ги вложат своите пари во конкретната фирма мора да знаат со колкава стапка на принос истите средства ќе им се вратат, односно дали истите воопшто ќе им се вратат.

Од извршеното истражување во овој труд, чија основна цел е илустрација на примената на Дипонт анализата врз финансиските извештаи на македонската компанија Т-Мобиле, дојдовме до заклучок дека истата компанија најголема стапка на принос на вкупните средства и најголема стапка на принос на сопствениот капитал има за 2007 година, споредбено со 2005 и 2006 година.

На крајот, мораме да нагласиме дека Дипонт анализата претставува само една алатка во истражувањето на работењето на компаниите, која е дел од сложениот систем на анализата на финансиските извештаи на компаниите. Не смее да се заборави дека за правилно толкување на добиените резултати од парцијалните анализи се потребни многу дополнителни информации за работењето на анализираната компанија, за конкуренцијата, влијанието на сите надворешни фактори и целосното економско опкружување. Само така може да се смета на една солидна основа на информации кои понатаму ќе се користат во донесување на бројни деловни одлуки од страна на инвеститорите, кредиторите, менаџерите и сите заинтересирани субјекти за работењето на компанијата.

Користена литература

1. Проф. д-р Слободан Марковски, проф. д-р Блажо Недев, „Сметководство на менаџментот” - второ издание, Економски факултет, Скопје, 2003 год.
2. Проф. д-р Ристо Фотов, „Финансиски менаџмент во здравствени институции” (авторизирани белешки), Штип, 2009 год.
3. Stanley B. Block, Geoffrey A. Hirt, „Основи на финансиски менаџмент” 2009 год., стр.54-55.
4. <http://www.stockresearchpro.com/the-dupont-analysis-formula-includes-calculator>
5. http://www.t-mobile.com.mk/public/mk/documents/Godisen_Izvestaj_2007.pdf
6. http://www.t-mobile.com.mk/public/mk/documents/Godisen_Izvestaj_2006.pdf